

Limite

Rešitve

PETER ANDOLŠEK
December 2024

1. Računanje limit

Naloga 1.1 Vrednosti se bližajo 1.

x	$f(x)$
1	0,8415...
0,1	0,9983...
0,01	0,999983...
0,001	0,99999983...
0,0001	0,9999999983...

Iz tega lahko sklepamo le, da

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\sin x}{x} = 1.$$

Ker ne poznamo limite z leve, torej ne moremo govoriti o limiti sami. Toda ker je funkcija soda, $f(-x) = \sin(-x)/(-x) = \sin(x)/x = f(x)$, sta limiti z obeh strani enaki, torej velja

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\sin x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{\sin x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1.$$

Naloga 1.2

(a) $\lim_{x \rightarrow 2} [x^3 - 2x^2 + 1] = 1$

(b) $\lim_{t \rightarrow -2} \left[\frac{t+2}{t^2-4} \right] = \lim_{t \rightarrow -2} \left[\frac{(t+2)}{(t+2)(t-2)} \right] = \frac{1}{-2-2} = -\frac{1}{4}$

(c) $\lim_{x \rightarrow 1} \left[\frac{x-1}{x^2+x-2} \right] = \lim_{x \rightarrow 1} \left[\frac{(x-1)}{(x-1)(x+2)} \right] = \lim_{x \rightarrow 1} \left[\frac{1}{x+2} \right] = \frac{1}{3}$

(d) $\lim_{h \rightarrow 0} \left[\frac{(6+h)^2 - 36}{h} \right] = \lim_{h \rightarrow 0} \left[\frac{12h + h^2}{h} \right] = \lim_{h \rightarrow 0} [12 + h] = 12$

(e) $\lim_{z \rightarrow 3} \left[\frac{z^2 + 3z + 2}{z^3 - 5z^2 + 3z + 9} \right] = \lim_{z \rightarrow 3} \left[\frac{(z+2)(z+1)}{(z-3)^2(z+1)} \right] = \lim_{z \rightarrow 3} \left[\frac{(z+2)}{(z-3)^2} \right] = +\infty$

Limita obstaja le, ker je $z = 3$ pol sodega reda (tam funkcija ne spremeni predznaka, kot recimo pri $f(x) = x^{-1}$). $(z+2)$ je pri $z = 3$ pozitiven, zato je limita $+\infty$ (in ne $-\infty$).

(f) $\lim_{z \rightarrow 4} \left[\frac{\sqrt{z}-2}{z-4} \right] = \lim_{z \rightarrow 4} \left[\frac{(\sqrt{z}-2)(\sqrt{z}+2)}{(z-4)(\sqrt{z}+2)} \right] = \lim_{z \rightarrow 4} \left[\frac{(z-4)}{(z-4)(\sqrt{z}+2)} \right] =$
 $= \lim_{z \rightarrow 4} \left[\frac{1}{\sqrt{z}+2} \right] = \frac{1}{4}$

(g) $\lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{x}{3 - \sqrt{9-x}} \right] = \lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{x(3 + \sqrt{9-x})}{(3 - \sqrt{9-x})(3 + \sqrt{9-x})} \right] = \lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{x(3 + \sqrt{9-x})}{x} \right] =$
 $= \lim_{x \rightarrow 0} [3 + \sqrt{9-x}] = 6$

- (h) $\lim_{x \rightarrow \infty} [\sqrt{x^2 + 4x} - x] = \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{(\sqrt{x^2 + 4x} - x)(\sqrt{x^2 + 4x} + x)}{\sqrt{x^2 + 4x} + x} \right] =$
 $= \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{4}{\sqrt{1 + 4/x} + 1} \right] = \frac{4}{\sqrt{1 + 0} + 1} = 2$
- (i) $\lim_{x \rightarrow \infty} [x - \sqrt{x^2 - 7x + 2}] = \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{(x - \sqrt{x^2 - 7x + 2})(x + \sqrt{x^2 - 7x + 2})}{x + \sqrt{x^2 - 7x + 2}} \right] =$
 $= \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{x^2 - (x^2 - 7x + 2)}{x + \sqrt{x^2 - 7x + 2}} \right] = \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\frac{7 - 2/x}{1 + \sqrt{1 - 7/x + 2/x^2}} \right] =$
 $= \frac{7 - 0}{1 + \sqrt{1 - 0 + 0}} = \frac{7}{2}$
- (j) $\lim_{x \rightarrow 8} \frac{\sqrt[3]{x} - 2}{x - 8} = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{\sqrt[3]{x} - 2}{(\sqrt[3]{x} - 2)((\sqrt[3]{x})^2 + 2\sqrt[3]{x} + 4)} = \lim_{x \rightarrow 8} \frac{1}{(\sqrt[3]{x})^2 + 2\sqrt[3]{x} + 4} =$
 $= \frac{1}{4 + 2 \cdot 2 + 4} = \frac{1}{12}$
- (k) $\lim_{x \rightarrow 0} x^{-1}$. Ta limita ne obstaja, saj ima pol liho stopnjo in velja $\lim_{x \rightarrow 0^+} x^{-1} \neq \lim_{x \rightarrow 0^-} x^{-1}$
- (l) $\lim_{h \rightarrow 0} \frac{1/(x+h) - 1/x}{h} = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{x - (x+h)}{hx(x+h)} = -\frac{1}{x^2}$
- (m) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{3x^2 - x}{-7x + 2} = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left[-\frac{3}{7}x \right] = +\infty$

2. Limite v fiziki

Naloga 2.1 Gostota ozračja je:

$$\rho = \frac{pM}{RT} = 1,124 \text{ kg/m}^3$$

Preoblikujemo enačbo v obliko:

$$v(t) = v_0 \tanh\left(\frac{t}{\tau}\right),$$

kjer

$$v_0 = \sqrt{\frac{C\rho A}{2mg}} = 22,6 \text{ m/s}$$

$$\tau = \frac{v_0}{g} = 2,3 \text{ s.}$$

(a) Po dolgem času pada žoga s hitrostjo:

$$\lim_{t \rightarrow \infty} v_0 \tanh\left(\frac{t}{\tau}\right) = v_0 = 22,6 \text{ m/s.}$$

(b)

$$0,90 = \frac{v(t)}{v(\infty)} = \tanh\left(\frac{t}{\tau}\right)$$

$$t = \tau \operatorname{artanh} 0,90 = 3,4 \text{ s.}$$

Naloga 2.2 (a) Po dolgem času je eksponentni člen zanemarljiv in napetost na kondenzatorji je preprosto $V_0 = 9 \text{ V}$.

(b) Vsota napetosti na kondenzatorju in uporniku je V_0 . Napetost na uporniku je torej:

$$V_R(t) = V_0 - V(t) = V_0 e^{-t/\tau}.$$

Čas izračunamo tako:

$$2 = \frac{V(t)}{V_R(t)} = \frac{1 - e^{-t/\tau}}{e^{-t/\tau}} = e^{t/\tau} - 1$$

$$t = \tau \ln 3 = 0,55 \text{ ms}$$

3. Asimptotsko obnašanje

Naloga 3.1 * Očitno je potencial zaradi cilindrične simetrije neodvisen od koordinate ϕ .

Izračunajmo sedaj potencial v dani točki zaradi naboja $+q$:

$$V_+ = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q}{r_+} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q}{\sqrt{r^2 + a^2/4 - ra \cos \theta}}$$

Na podoben način izračunamo:

$$V_- = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{-q}{r_-} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{-q}{\sqrt{r^2 + a^2/4 + ra \cos \theta}}$$

Velja torej:

$$V = V(r, \theta) = \frac{q}{4\pi\epsilon_0} \left(\frac{1}{\sqrt{r^2 + a^2/4 - ra \cos \theta}} - \frac{1}{\sqrt{r^2 + a^2/4 + ra \cos \theta}} \right)$$

Sedaj predpostavimo, da $a/r \ll 1$.

$$\begin{aligned} V = V(r, \theta) &= \frac{q}{4\pi\epsilon_0 r} \left[\left(1 - \frac{a}{r} \cos \theta + \frac{a^2}{r^2} \right)^{-1/2} - \left(1 + \frac{a}{r} \cos \theta + \frac{a^2}{r^2} \right)^{-1/2} \right] \approx \\ &\approx \frac{q}{4\pi\epsilon_0 r} \left[\left(1 - \frac{a}{r} \cos \theta \right)^{-1/2} - \left(1 + \frac{a}{r} \cos \theta \right)^{-1/2} \right] \approx \\ &\approx \frac{q}{4\pi\epsilon_0 r} \left[1 - \left(-\frac{1}{2} \right) \frac{a}{r} \cos \theta - 1 - \left(-\frac{1}{2} \right) \frac{a}{r} \cos \theta \right] = \\ &= \frac{qa}{4\pi\epsilon_0 r^2} = \frac{p}{4\pi\epsilon_0 r^2}, \end{aligned}$$

kjer smo vpeljali *električni dipolni moment* $p = qa$. Pri električnem monopolu (torej naboju) potencial pada z r^{-1} , pri električnem dipolu pa z r^{-2} . Kompaktno lahko zgornji rezultat zapišemo takole:

$$V(\mathbf{r}) = \frac{\mathbf{p} \cdot \mathbf{r}}{4\pi\epsilon_0 r^3}$$

Naloga 3.2 * **Wien:** V tem primeru je $h\nu/kT \gg 1$, torej je v izrazu $\exp\left(\frac{h\nu}{kT}\right) - 1$ zadnja enica zanemarljiva. Imamo torej:

$$B_\nu(\nu) \approx \frac{2h\nu^3}{c^2} e^{-h\nu/kT}.$$

Rayleigh-Jeans: Sedaj $h\nu/kT \ll 1$, torej lahko približamo eksponentni člen s potenčno vrsto. En člen ($e^x \approx 1$) je premalo, saj bi v tem primeru dobili v imenovalcu 0. Zato vzamemo dva člena, torej $e^x = 1 + x$, s čimer dobimo:

$$B_\nu(\nu) \approx \frac{2h\nu^3}{c^2} \frac{1}{1 + \frac{h\nu}{kT} - 1} = \frac{2kT\nu^2}{c^2}$$